

Reforma szkolnictwa wyższego i ochrony danych osobowych – wzajemne relacje nowych przepisów

1. Uwagi wprowadzające

Szkolnictwo wyższe stanęło niemal w tym samym czasie przed wyzwaniem wdrożenia dwóch reform, istotnie wpływających na wszystkie aspekty jego funkcjonowania. Mowa o reformie dokonanej ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także reformie ochrony danych osobowych, wprowadzonej przez przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Interpretacja przepisów tych dwóch aktów prawnych w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych rodzi wiele trudności, które związane są m.in. z zakresem ich stosowania. W artykule przedstawiono, szczególnie istotne z perspektywy podmiotów należących do systemu szkolnictwa wyższego i nauki, regulacje doprecyzowujące stosowanie przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, a także na wybranych przykładach zilustrowano wzajemne relacje przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

2. Ochrona danych osobowych przed reformą – rys historyczny

Do 25 maja 2018 r. ochronę danych osobowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej regulowały wewnętrzne przepisy poszczególnych państw, implementujące dyrektywę 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych¹, zwaną dalej dyrektywą 95/46. Konieczność wprowadzenia regulacji krajowych w zakresie ochrony danych osobowych była konsekwencją charakteru i celów dyrektywy. Dyrektywa jest aktem, który ma prowadzić do harmonizacji (zbliżenia ustawodawstw) państw członkowskich poprzez zobowiązanie ich do realizacji określonych celów – pozostawiając im swobodę w doborze służących temu środków tak, by w ramach swoich porządków prawnych podjęły niezbędne środki zapewniające pełną skuteczność dyrektywy². Dyrektywa wiąże tylko państwa członkowskie i co do zasady nie wywołuje skutku bezpośredniego – czyli niezbędna jest jej implementacja (wdrożenie) do porządku krajowego. Dyrektywę 95/46 wprowadzała do polskiego porządku prawnego ustawa o ochronie danych osobowych z 1997 r.

¹ Dz. Urz. UE L 281 z 23.11.1995, s. 31.

² Wyrok TSUE z 10 kwietnia 1984 r. w sprawie 14/84.

ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych³, zwana dalej „uodo z 1997 r.”, i obowiązywała do 25 maja 2018 r.

Przepisy uodo z 1997 r. regulowały przetwarzanie danych osobowych przez organy państwowe, organy samorządu terytorialnego, państwowe i komunalne jednostki organizacyjne, podmioty niepubliczne realizujące zadania publiczne, osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, jeżeli przetwarzały dane osobowe w związku z działalnością zarobkową, zawodową lub dla realizacji celów statutowych. Obejmowały więc publiczne i niepubliczne szkoły wyższe, których działalność określały przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁴, z zastrzeżeniem pewnych wyłączeń i ograniczeń – w dużej mierze w zakresie obowiązku rejestracji zbiorów danych osobowych⁵.

³ Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm.

⁵ Dla szkolnictwa wyższego szczególnie istotne było zwolnienie, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie danych osobowych z 1997 r. Zgodnie z tym przepisem, z obowiązku zgłoszenia zbioru danych do rejestracji zwolnieni byli administratorzy danych przetwarzanych w związku z zatrudnieniem u nich, świadczeniem im usług na podstawie umów cywilnoprawnych, a także dotyczących osób u nich zrzeszonych lub uczących się. W praktyce oznaczało to wyłączenie obowiązku zgłoszenia zbiorów danych pracowników, osób, z którymi zawierane były umowy zlecenia i o dzieło, studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych oraz uczestników innych form kształcenia. Zwolnienie z obowiązku zgłoszenia zbioru danych przewidywał także przepis art. 88 ust. 5

Skutkiem transpozycji dyrektywy 95/46 do porządków prawnych państw członkowskich były znaczące różnice w jej stosowaniu. Doprowadziło to z jednej strony do upowszechnienia przekonania o niewystarczającej ochronie osób fizycznej, a z drugiej do utrudnień w prowadzeniu działalności gospodarczej⁶. Rozwiązaniem tego problemu miało być doprecyzowanie i wzmocnienie praw osób fizycznych i obowiązków podmiotów uczestniczących w przetwarzaniu danych osobowych, zapewnienie skutecznych mechanizmów egzekwowania ich wypełniania oraz wprowadzenie równorzędnych kar za naruszenie przepisów w państwach członkowskich⁷.

Pomijając problem znaczących różnic w stosowaniu dyrektywy 95/46 w poszczególnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, należy podkreślić, że miała ona odpowiadać ówczesnym warunkom przetwarzania danych osobowych. Zmiany, jakie od tego czasu nastąpiły w obszarze technologii służących do przetwarzania danych osobowych, gromadzenia i analizowania informacji na nieznaną wcześniej skalę, sprawiły, że dostrzeżono zasadność wprowadzenia nowych przepisów, odpowiadających zagrożeniom dla prywatności

ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym – dotyczył zbiorów danych osobowych prowadzonych w ramach systemu biblioteczno-informacyjnego.

⁶ Motyw 9 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

⁷ Motyw 11 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

w dobie gospodarki cyfrowej oraz wspierających jej rozwój⁸. W związku z tym uznano za konieczne wprowadzenie reformy, która wzmocni prawa osób, których dane dotyczą, zwiększy pewność prawa z perspektywy przedsiębiorców poprzez wyeliminowanie różnic w brzmieniu i stosowaniu przepisów o ochronie danych osobowych. Tym Komisja Europejska uzasadniała uregulowanie ochrony danych osobowych unijnym rozporządzeniem⁹, które znacząco różni się swoim charakterem od dyrektywy – przede wszystkim w sposobie stosowania i relacji do przepisów prawa krajowego.

⁸ Ponadto za zasadne uznano także uwzględnienie specyfiki przetwarzania danych osobowych przez właściwe organy w związku z wykrywaniem i zapobieganiem przestępczości – w tej dziedzinie, w ramach reformy ochrony danych osobowych, wprowadzona została odrębna regulacja, tj. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW, Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, s. 89.

⁹ Wniosek Komisji Europejskiej z dnia 25 stycznia 2012 r. „Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)”, COM/2012/011 final, www.eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52012PC0011#document1, [dostęp: 23.07.2019 r.].

3. Wprowadzenie reformy ochrony danych osobowych unijnym rozporządzeniem

Zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹⁰, rozporządzenie ma zasięg ogólny, wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. W przeciwieństwie do dyrektywy, rozporządzenie nie wymaga transponowania do porządku prawnego państwa członkowskiego. Innymi słowy nie jest konieczne podejmowanie przez nie jakichkolwiek działań legislacyjnych, by rozporządzenie weszło w życie i mogło być stosowane¹¹. Wynika to z celu rozporządzenia – ujednoczenia prawa w danej dziedzinie we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.

W 2016 r. weszło w życie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)¹², zwane dalej „ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych” lub „RODO”, które stosowane jest we wszystkich państwach Unii Europejskiej począwszy od 25 maja 2018 r. Zawiera przepisy o ochronie osób fizycznych

¹⁰ Dz. Urz. C 326 z 26.10.2012, s. 47.

¹¹ Wyrok TSUE z 10 października 1973 r. w sprawie 34/73.

¹² Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, s. 1, ze zm.

w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz przepisy o swobodnym przepływie danych osobowych. Swoim zakresem obejmuje przetwarzanie danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz przetwarzanie w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych.

Podstawowe zasady przetwarzania danych osobowych określa art. 5 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Należą do nich zasady: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości, ograniczenia celu przetwarzania, minimalizacji danych, prawidłowości danych, ograniczenia przechowywania, integralności i poufności. Administrator¹³ ma obowiązek przestrzegania tych zasad i możliwości wykazania tego – co zostało określone jako rozliczalność. Obowiązki administratora zostały określone w rozdziale IV ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Należy do nich wdrożenie środków technicznych i organizacyjnych, adekwatnych do charakteru, kontekstu i celu przetwarzania oraz ryzyka naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie i wadze, które powinny być poddawane przeglądom i aktualizacjom. W przypadku

¹³ Stosownie do art. 4 pkt 7 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, administratorem jest podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych.

przetwarzania, które może powodować wysokie ryzyko, administrator zobowiązany jest do przeprowadzenia oceny skutków dla ochrony danych. Jej wyniki mogą z kolei skutkować koniecznością skonsultowania planowanych operacji z organem nadzorczym przed ich rozpoczęciem. Korzystając z usług innego podmiotu w zakresie przetwarzania danych osobowych, administrator powinien powierzyć przetwarzanie wyłącznie podmiotowi, który zapewnia wystarczające gwarancje wdrożenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych. W przypadku naruszenia ochrony danych osobowych, ogólne rozporządzenie wprowadza nowe obowiązki administratorów. Oprócz podjęcia działań zmierzających do przerwania stanu naruszenia i zminimalizowania jego skutków, administrator ma obowiązek ocenić ryzyko, jakie może ono powodować dla osób, których dane dotyczą, i w zależności od wyników tej oceny może zaistnieć konieczność zgłoszenia naruszenia organowi nadzorczemu i poinformowania o nim osób, dzięki czemu będą mogły one same podjąć działania w celu ochrony swoich interesów. Administratora może wspierać w tym zakresie Inspektor Ochrony Danych, którego wyznaczenie jest obligatoryjne w przypadkach wskazanych w art. 37 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych przewiduje szereg obowiązków o charakterze

dokumentacyjnym, np. prowadzenie dokumentacji naruszeń ochrony danych, obejmujących ich okoliczności, skutki oraz podjęte działania. Niektóre z tych obowiązków – np. prowadzenie rejestru czynności przetwarzania – doznaje ograniczeń uzależnionych od okoliczności przetwarzania danych osobowych¹⁴.

Naruszenie ogólnego rozporządzenie o ochronie danych może skutkować nałożeniem przez organ nadzorczy administracyjnej kary pieniężnej. Zasady nakładania kar określa art. 83 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych i rozdział 11 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych¹⁵, zwanej dalej „uodo z 2018 r.”.

Reforma ochrony danych osobowych miała za zadanie wzmocnić prawa osób, których dane dotyczą, związane z przetwarzaniem ich danych osobowych. Większość praw znanych było wcześniej i mimo pewnych różnic ich istota się nie zmieniła – mowa o możliwości uzyskania od administratora informacji na temat przetwarzania danych, sprostowania danych, które są nieprawidłowe, usunięcia danych, ograniczenia przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania, niepodlegania decyzjom podejmowanym wyłącznie w sposób zautomatyzowany. Rozbudowany został tzw.

¹⁴ Por. art. 30 ust. 5 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

¹⁵ Dz.U. z 2018 r. nr 1000 ze zm.

obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 13 i 14 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych miało zwiększyć przejrzystość przetwarzania dla osób fizycznych, dlatego rozszerzono dotychczasowych obowiązków informowania o nowe elementy, np. okoliczność przekazywania danych osobowych do państw trzecich, czyli poza Unię Europejską i Europejski Obszar Gospodarczy lub organizacji międzynarodowych oraz jego warunki. Nowością jest prawo do przenoszenia danych osobowych, którego wprowadzenie jest ściśle związane z realizacją strategii utworzenia jednolitego rynku cyfrowego i ma m.in. ułatwiać osobom fizycznym zmianę dostawcy usług poprzez przeniesienie danych przez tego dostawcę-administratora bezpośrednio innemu administratorowi¹⁶. Podobnie jak w poprzednim stanie prawnym, prawa te powiązane są z celami i podstawami prawnymi przetwarzania, a w konsekwencji doznają stosunkowo wielu ograniczeń.

W motywach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych podkreślono, że cele i zasady dyrektywy 95/46

¹⁶ Komunikat z dnia 5 maja 2015 r. Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy (COM(2015) 192 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>, [dostęp: 16.09.2018 r.].

pozostały aktualne. Podobieństwa do rozwiązań przyjętych w dyrektywie 95/46 są duże. Z tego względu reformę ochrony danych osobowych uważa się raczej za ewolucję, niż rewolucję, choć sam fakt rozpoczęcia stosowania nowych przepisów spowodował ogromne zainteresowanie tą tematyką, które zdaje się nie słabnąć.

4. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych a przepisy krajowe

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych stosuje się bezpośrednio i jego przepisy odnoszą się, bardziej lub mniej szczegółowo, do wszystkich aspektów przetwarzania i ochrony, począwszy od określenia zasad przetwarzania, obowiązków podmiotów uczestniczących w przetwarzaniu, z uwzględnieniem ich statusu¹⁷, praw osób, których dane są przetwarzane, sankcji za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych, co zostało wyżej przedstawione w sposób syntetyczny, aż po uprawnienia i zadania krajowych organów nadzorczych do spraw ochrony danych osobowych i zasady ich wzajemnej współpracy dotyczących prowadzonych postępowań.

¹⁷ Podmiot uczestniczący w przetwarzaniu danych osobowych, w zależności od charakteru i zakresu swojego udziału w przetwarzaniu, może być administratorem, współadministratorem lub podmiotem przetwarzającym. Zakres obowiązków jest ściśle powiązany ze statusem i wynika z przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, a dodatkowo z umów – por. art. 28 ust. 3 i art. 26 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych nie jest jednak aktem prawnym, który wyczerpuje całość zagadnień związanych z ochroną danych osobowych. Po pierwsze, specyfika przetwarzania danych osobowych jest odmienna w poszczególnych sektorach¹⁸. Po drugie, przetwarzanie danych osobowych w wielu obszarach jest uregulowane prawem krajowym państw członkowskich. Dotyczy to przede wszystkim przetwarzania danych w celach związanych z realizacją zadań publicznych. W motywie 10 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych wyjaśniono, że „Jeżeli chodzi o przetwarzanie danych osobowych w celu wypełnienia obowiązku prawnego, w celu wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi, państwa członkowskie powinny móc zachować lub wprowadzić krajowe przepisy doprecyzowujące stosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia. Obok ogólnego, horyzontalnego prawa o ochronie danych wdrażającego dyrektywę 95/46/WE państwa członkowskie przyjęły uregulowania sektorowe w dziedzinach wymagających przepisów bardziej szczegółowych. Niniejsze rozporządzenie umożliwia też państwom członkowskim doprecyzowanie jego przepisów,

¹⁸ Z tego względu zrzeczenia i inne podmioty reprezentujące określone kategorie administratorów i podmioty przetwarzające mogą opracowywać kodeksy postępowania, por. art. 40 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

w tym w odniesieniu do przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych (zwanymi dalej „danymi wrażliwymi”). W tym względzie niniejsze rozporządzenie nie wyklucza możliwości określenia w prawie państwa członkowskiego okoliczności dotyczących konkretnych sytuacji związanych z przetwarzaniem danych, w tym dookreślenia warunków, które decydują o zgodności przetwarzania z prawem.” Znalazło to odzwierciedlenie w części normatywnej – w art. 6 ust. 1 i art. 9 ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, określających przesłanki legalizujące przetwarzania danych osobowych. Przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem, gdy spełniona jest przynajmniej jedna z nich. Z perspektywy sektora szkolnictwa wyższego i nauki najszersze zastosowanie będą miały przesłanki odnoszące się do celu przetwarzania, który jest powiązany z koniecznością wypełnienia obowiązków przewidzianych prawem (art. 6 ust. 1 lit. c) oraz z realizacją zadań w interesie publicznym (art. 6 ust. 1 lit. e). Zgodnie z art. 6 ust. 3 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, w obydwu przypadkach podstawa prawna przetwarzania musi być określona w prawie Unii Europejskiej lub w prawie państwa członkowskiego. Cel przetwarzania musi być określony w tej podstawie prawnej lub, w przypadku przetwarzania, o którym mowa w art. 6 ust. 1 lit. e – musi być ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w

interesie publicznym. Przepis przewiduje także możliwość doprecyzowania w prawie państwa członkowskiego szczegółowych okoliczności przetwarzania, m.in. rodzaju danych podlegających przetwarzaniu, podmiotów, którym można ujawnić dane osobowe czy okresów przechowywania danych. W przypadku szczególnych kategorii danych osobowych¹⁹ należy zwrócić uwagę na przesłankę przetwarzania w celu wypełnienia obowiązków i wykonywania szczególnych praw przez administratora lub osobę, której dane dotyczą, w dziedzinie prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i ochrony socjalnej – jeśli pozwala na to prawo Unii Europejskiej lub prawo państwa członkowskiego, które przewiduje odpowiednie zabezpieczenia (art. 9 ust. 2 lit. b) oraz do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych – jeśli odbywa się to na podstawie prawa Unii lub Europejskiej lub prawa państwa członkowskiego – które są proporcjonalne do wyznaczonego celu, nie naruszają istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie, konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów

¹⁹ Należą do nich dane wymienione w art. 9 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, tj. dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, dane genetyczne, dane biometryczne przetwarzane w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej, lub dane dotyczące zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej.

osoby, której dane dotyczą (art. 9 ust. 1 lit. j). Przepisy krajowe mogą zatem nie tylko określać cel przetwarzania danych osobowych. Mogą określać także np. zakres danych osobowych, sposób i czas ich przechowywania, warunki ujawniania danych innym podmiotom, środki służące zabezpieczeniu danych. Decyzja o określeniu zakresu danych osobowych w projekcie zmian przepisów pod kątem ich dostosowania do ogólnego rozporządzenia o ochronie danych²⁰ na etapie prac legislacyjnych uzależniona była od ustalenia:

„1) czy istotą zadania jest przetwarzanie danych osobowych – jako przykład takiego zadania można wskazać prowadzenie rejestrów publicznych. W tym przypadku istnieje konieczność określenia na poziomie ustawowym, w sposób precyzyjny, zamkniętego katalogu

²⁰ W świetle zasad stosowania prawa Unii Europejskiej, wywodzących się z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przepisy krajowe nie powinny być sprzeczne z przepisami rozporządzenia ani nie może prowadzić do tego ich interpretacja. Należy też podkreślić, że przepisy dotyczące danych osobowych uchwalane przez polskiego ustawodawcę muszą być zgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności z art. 47 i art. 51. Por. I. Lipowicz, *Konstytucyjne podstawy ochrony danych osobowych*, [w:] Fajgielski P. (red.), *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, Lublin 2008, s. 49. Szerzej na temat relacji przepisów Konstytucji RP i ogólnego rozporządzenia o ochronie danych por. G. Sibiga, *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – wybrane zagadnienia* [w:] G. Sibiga (red.), *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, Warszawa 2016, s. 17-18.

przetwarzanych danych (co już obecnie wynika ze standardów konstytucyjnych);

2) czy z zadania określonego w przepisach prawa powszechnie obowiązującego w sposób precyzyjny i jednoznaczny (innego niż zadanie, którego istotą jest przetwarzanie danych) można wywieść konieczność przetwarzania określonych danych osobowych – jeżeli tak, wówczas nie należy tworzyć katalogu danych, gdyż wynika on z samego zadania;

3) w przypadku gdy z zadania nie można wyinterpretować, jakie dane osobowe są przetwarzane podczas jego wykonywania, konieczne wydaje się uzupełnienie przepisu materialnego, aby można było wywieść z niego konieczność przetwarzania precyzyjnie określonych danych; przykładowo w przypadku przepisów dotyczących przyznawania świadczeń należy wskazać, jakie wymogi powinna spełnić osoba ubiegająca się o to świadczenie (będą one jednocześnie wyznaczały zakres danych osobowych przetwarzanych w ramach tego zadania)”²¹. Z tych względów niektóre przepisy dokładnie

²¹ Uzasadnienie z dnia 23 listopada 2018 r. do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050 [dostęp: 20.07.2019 r.], s. 10.

określają katalog (zakres) danych osobowych, których przetwarzanie jest dopuszczalne, a w przypadku, gdy nie jest on określony, administrator musi ocenić, jakie dane są niezbędne i adekwatne do zrealizowania zamierzonego celu – oceniając przez pryzmat zasad przetwarzania danych osobowych.

Możliwość uregulowania w prawie krajowym powyższych kwestii to tylko część spośród licznych odesłań do przepisów państw członkowskich, zawartych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych. Wśród nich znajdują się przepisy zobowiązujące państwa członkowskie do ustanowienia organów nadzorczych i nawiązujące do krajowych przepisów proceduralnych, których wprowadzenie wykracza poza kompetencje prawodawcy unijnego – dlatego muszą być obligatoryjnie ustanowione przez państwa członkowskie²². W Polsce te przepisy zostały wprowadzone w uodo z 2018 r. Zawiera ona przepisy ustrojowe dotyczące organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, przepisy proceduralne, przepisy związane z wyznaczeniem Inspektora Ochrony Danych, przepisy traktujące o odpowiedzialności w przypadku naruszenia ochrony

²² G. Sibiga, *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzeni o ochronie danych – wybrane zagadnienia* [w:] G. Sibiga (red.), *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, Warszawa 2016, s. 19.

danych osobowych, przepisy zmieniające inne ustawy. Stanowi krajowe uzupełnienie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych²³. Mimo, że jej nazwa jest tożsama z nazwą uodo z 1997 r., zakres regulacji jest odmienny.

Odesłania do prawa krajowego pozostawiają państwom członkowskim dużą swobodę w doprecyzowaniu stosowania przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – w tym pozwalają na wprowadzenie ograniczeń w zakresie wykonywania uprawnień przysługujących osobom fizycznym²⁴. W literaturze przedmiotu ogólne rozporządzenie o ochronie danych określa się hybrydą rozporządzenia i dyrektywy²⁵. Wśród wspomnianych odesłań znajdują się odesłania o szczególnym znaczeniu dla sektora szkolnictwa wyższego i nauki. Należy do nich możliwość wprowadzenia ograniczeń m.in. w wykonywaniu przez osoby, których dane dotyczą, niektórych przysługujących im praw w kontekście przetwarzania ich danych osobowych do celów wypowiedzi akademickiej (art. 85 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych) oraz

²³ P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 716.

²⁴ Takie ograniczenia są dopuszczalne, ale pod warunkami określonymi w poszczególnych przepisach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – warunki te dotyczą przeważnie obowiązku zapewnienia odpowiednich zabezpieczeń.

²⁵ D. Lubasz [w:] E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 113.

do celów badań naukowych (art. 89 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych).

4.1 Przetwarzanie danych osobowych do celów wypowiedzi akademickiej

Ogólne rozporządzenie o ochronie danych przewiduje, że prawo państw członkowskich powinno godzić wolność wypowiedzi i informacji, w tym wypowiedzi akademickiej, z prawem do ochrony danych osobowych, poprzez wprowadzenie wyjątków od stosowania niektórych przepisów²⁶. Pojęcie wypowiedzi akademickiej nie posiada definicji legalnej. Zdaniem komentatorów oznacza „wszelkie wypowiedzi naukowe, związane z prowadzeniem badań naukowych, publikacjami ich wyników, nauczaniem”²⁷; wskazuje na „powiązanie go z działalnością uczelni wyższych, jednak choć komentowany przepis nie zawiera w tym względzie żadnych wytycznych, powinno się go zdecydowanie umiejscawiać tam, gdzie w rachubę wchodzi wolność wypowiedzi powiązana z wolnością badań naukowych i nauczania, nie zaś tam, gdzie chodzi o funkcjonowanie uczelni jako jednostki organizacyjnej, w tym jej zaplecza logistycznego i

²⁶ Motyw 153 RODO.

²⁷ N. Zawadzka, [w] E. Bielak-Jomaa, D. Lubasz (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1076.

organizacyjnego”²⁸. Przepis art. 85 ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych wyznacza zakres tych wyjątków. Mogą obejmować wyjątki i odstępstwa od przepisów rozdziału II (Zasady), rozdziału III (Prawa osoby, której dane dotyczą), rozdziału IV (Administrator i podmiot przetwarzający), rozdziału V (Przekazywanie danych osobowych do państw trzecich lub organizacji międzynarodowych), rozdziału VI (Niezależne organy nadzorcze), rozdziału VII (Współpraca i spójność) oraz rozdziału IX (Szczególne sytuacje związane z przetwarzaniem danych) – jeżeli są one niezbędne, by pogodzić prawo do ochrony danych osobowych z wolnością wypowiedzi i informacji. Ustawodawca wprowadził wyjątki dotyczące stosowania przepisów ogólnego rozporządzenia – poprzez całkowite wyłączenie niektórych z nich – w art. 2 ust. 2 uodo z 2018 r. - związanych z wykonywaniem praw osób, których dane dotyczą, wyznaczaniem przedstawiciela w przypadku nieposiadania jednostki organizacyjnej w Unii Europejskiej, zawierania umów powierzenia przetwarzania danych osobowych, prowadzenia rejestru czynności przetwarzania danych osobowych²⁹. Powstają wątpliwości, czy w każdym

²⁸ M. Sakowska-Baryła, [w:] Sakowska-Baryła M. (red.), *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 605.

²⁹ Tj. art. 13, art. 15 ust. 3 i 4, art. 18, art. 27, art. 28 ust. 2-10 oraz art. 30 RODO.

przypadku wyłączenie stosowania tych przepisów jest niezbędne i czy faktycznie to właśnie one stanowiłyby przeszkodę dla wolności wypowiedzi i informacji. Wydaje się, że taką barierą – biorąc pod uwagę dążenia do internacjonalizacji polskiego szkolnictwa wyższego – mogą być skomplikowane przepisy o przekazywaniu danych do państw trzecich³⁰ i organizacji międzynarodowych, zawierające wiele ograniczeń. Za celowe należy uznać wprowadzenie w polskich przepisach odstępstw od niektórych wymogów zawartych w rozdziale V ogólnego rozporządzenia o ochronie danych w odniesieniu do wypowiedzi akademickiej.

4.2 Przetwarzanie danych osobowych do celów badań naukowych i prac rozwojowych

W dniu 4 maja 2019 r. weszła w życie ustawa nowelizująca przepisy sektorowe – ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie

³⁰ Czyli poza Unię Europejską i Europejski Obszar Gospodarczy.

danych)³¹, zwana dalej „ustawą dostosowującą”. Wprowadziła do ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce³², zwanej dalej „ustawą”, nowy dział XIVA zatytułowany „Przetwarzanie danych osobowych” – występujący bezpośrednio po dziale XIV „Przepisy szczególne”. Z uzasadnienia do projektu ustawy dostosowującej wynika, że przyczyną zmiany było „dostosowanie przepisów ustawy do wymogów i zasad przetwarzania danych osobowych, wprowadzonych przepisami RODO. W tym celu do ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce proponuje się dodać nowy dział XIVA Przetwarzanie danych osobowych, w którym są ujęte przepisy dotyczące ochrony danych osobowych w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki”³³. W dziale XIVA ustawy znalazły dwa przepisy, z czego pierwszy – art. 469a – dotyczy realizacji żądania sprostowania danych przez podmiot, który je pozyskał bezpośrednio od osoby, której dotyczą, a drugi – art. 469b – dotyczy przetwarzania danych osobowych do celów

³¹ Dz.U. z 2019 r. nr 730.

³² Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.

³³ Uzasadnienie z dnia 23 listopada 2018 r. do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050 [dostęp: 20.07.2019 r.].

badań naukowych i prac rozwojowych, w tym ograniczenia niektórych praw przysługujących osobom, których dotyczą. Jednocześnie w uzasadnieniu wyjaśniono, że podstawą wprowadzenia tych ograniczeń jest art. 89 ust. 2 RODO i wynika „z wyraźnego kontrastu, jaki powstał pomiędzy zasadami ogólnymi oraz ustawodawstwem krajowym gwarantującym dotychczas wolność badań naukowych i autonomię uczelni a regulacjami zawartymi w RODO”³⁴. Przepis art. 89 ust. 2 RODO dopuszcza wprowadzenie wyjątków od niektórych praw przysługujących osobom, których dane dotyczą. Jednocześnie ten przepis stanowi, że przetwarzanie do celów badań naukowych podlega odpowiednim zabezpieczeniom, które polegają na wdrożeniu środków zapewniających poszanowanie zasady minimalizacji danych.

Przepis art. 469b ustawy ma zastosowanie do przetwarzania danych osobowych przez uczelnie, instytuty naukowe Państwowej Akademii Nauk, instytuty badawcze, międzynarodowe instytuty naukowe, Centrum

³⁴ Uzasadnienie z dnia 23 listopada 2018 r. do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050 [dostęp: 20.07.2019 r.], s. 282.

Łukasiewicz, instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz i Polską Akademię Umiejętności do celów badań naukowych i prac rozwojowych. Wyłączono w nim uprawnienia osób fizycznych do dostępu do ich danych i możliwość uzyskania ich kopii (art. 15 RODO), prawa do sprostowania danych (art. 16 RODO), prawa do ograniczenia przetwarzania (art. 18 RODO) i prawa sprzeciwu wobec przetwarzania ze względu na szczególną sytuację (art. 21 RODO). Podkreślenia wymaga, że te wyłączenia nie mają charakteru absolutnego i administrator może powołać się na nie wyłącznie wtedy, gdy zostaną spełnione łącznie dwie przesłanki: zachodzi prawdopodobieństwo, że prawa określone w tych przepisach uniemożliwią lub poważnie utrudnią realizację celów badań naukowych i prac rozwojowych oraz wyłączenia są konieczne do realizacji tych celów. Ocena, czy w danym przypadku są one spełnione, spoczywa na administratorze i może w praktyce powodować duże trudności. Administrator, który przetwarza dane osobowe do celów badań naukowych, powinien wziąć także pod uwagę wyłączenie prawa do usunięcia danych, które wynika z art. 17 ust. 3 lit. d RODO, jeśli jest prawdopodobne, że to prawo uniemożliwi lub poważnie utrudni ich realizację.

W ust. 2 art. 469b ustawy dopuszczono możliwość przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych,

z zastrzeżeniem, że publikowanie wyników tych badań i prac następuje w sposób uniemożliwiający identyfikację osoby fizycznej. Z kolei ust. 3 i 4 stanowią o obowiązku zabezpieczenia danych osobowych zgodnie z ogólnym rozporządzeniem o ochronie danych, w szczególności przez pseudonimizację albo szyfrowanie danych, nadawanie uprawnień do ich przetwarzania minimalnej liczbie osób niezbędnych do prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, kontrolę dostępu do pomieszczeń, w których przechowywane są dokumenty zawierające dane osobowe, opracowanie procedury określającej sposób zabezpieczenia danych, poddawaniu anonimizacji danych osobowych niezwłocznie po osiągnięciu celu badań naukowych lub prac rozwojowych i co do zasady nieprzechowywaniu danych pozwalających na identyfikację osoby fizycznej łącznie z innymi informacjami. Zakres danych osobowych nie został określony w tych przepisach – będzie zależał od uwarunkowań prowadzenia konkretnych badań i prac rozwojowych. Administrator powinien przetwarzać dane wyłącznie w niezbędnym zakresie, stosowanie do zasady minimalizacji wyrażonej w art. 5 lit. c RODO.

5. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce a przetwarzanie oraz ochrona danych osobowych

Ustawa wprowadza istotne zmiany w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego i wchodzi w życie etapami, na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce³⁵. W uzasadnieniu do projektu ustawy wyjaśniono, że celem reformy szkolnictwa wyższego jest rozwiązanie problemów systemowych, które negatywnie wpływają na jakość badań naukowych i kształcenia. Reforma obejmuje zmiany w zakresie funkcjonowania systemu, zarządzania, finansowania oraz oceny jakości działalności uczelni³⁶. Z perspektywy zarządzania instytucjami tworzącymi system szkolnictwa wyższego i nauki oraz działających na jego rzecz, ochrona danych osobowych zalicza się oczywiście do procesów pomocniczych. Nie mniej jednak nowe przepisy ustawy, związane z danymi osobowymi, wpływają na funkcjonowanie tych podmiotów i ich stosowanie składa się na zapewnienie zgodności z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Wzajemne relacje między przepisami ustawy i ogólnego rozporządzenia o ochronie danych ilustruje dokumentowanie przebiegu studiów. Jest to przykład regulacji zawartej w ustawie oraz

³⁵ Dz.U. z 2018 r. nr 1669 ze zm.

³⁶ Uzasadnienie z dnia 5 kwietnia 2018 r. do projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446 [dostęp: 20.07.2019 r.], s. 1.

wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych, silnie związanej ze stosowaniem ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Stosownie do art. 74 ustawy, uczelnia dokumentuje przebieg studiów. Posłużenie się przez ustawodawcę takim sformułowaniem przesądza o obowiązku uczelni w tym zakresie, co przekładając na język ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, oznacza, że przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze – a zatem przesłanką legalizującą przetwarzanie jest art. 6 ust. 1 lit. c RODO. Na dokumentację przebiegu studiów składa się przede wszystkim album studentów,teczki akt osobowych studentów i księga dyplomów.

Ustawa w art. 81 pkt 5 przewiduje delegację dla ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki do wydania rozporządzenia, które określa sposób prowadzenia dokumentacji przebiegu studiów, sporządzania duplikatów i odpisów dokumentów oraz dokonywania sprostowań i zmian danych osobowych w dokumentach, mając na względzie m.in. konieczność zapewnienia prawidłowości i rzetelności dokumentowania przebiegu studiów. Kwestie te reguluje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września

2018 r. w sprawie studiów³⁷, zwane dalej „rozporządzeniem MNiSW”. Określa ono zakres dokumentów i danych osobowych gromadzonych w albumie studentów, teczce akt osobowych studenta, informacje zawarte w karcie okresowych osiągnięć, księdze dyplomów. Uczelnia przetwarza zatem dane osobowe, w celu dokumentowania przebiegu studiów, w zakresie określonym tymi przepisami. Rozporządzenie MNiSW wyznacza także 50-letni czas przechowywania teczki akt osobowych studenta w archiwum uczelni, z wyłączeniem niektórych dokumentów – wymaganych od kandydata na studia, dokumentów stanowiących podstawę przyjęcia na studia, podpisanego przez studenta aktu ślubowania, potwierdzenia odbioru legitymacji studenckiej, indeksu oraz ich duplikatów.

W przypadku dokumentów i danych osobowych studenta pozyskanych od niego, jako kandydata na studia, ich zakres określony w rozporządzeniu MNiSW nie jest wyczerpujący. Uczelnia, zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy, ustala m.in. warunki, tryb oraz termin rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji oraz sposób jej przeprowadzenia. Może także w określonych sytuacjach przeprowadzić egzaminy wstępne. Z kolei zgodnie z art. 70 ust. 6 ustawy, uczelnia publiczna określa zasady przyjmowania na studia laureatów oraz finalistów olimpiad stopnia

³⁷ Dz.U. z 2018 r. nr 1861 ze zm.

centralnego i może określić zasady przyjmowania na studia laureatów konkursów międzynarodowych oraz ogólnopolskich. Zakres dokumentów i danych pozyskiwanych od kandydatów może być zatem uzależniony od okoliczności danej procedury. Niezależnie od pewnego marginesu swobody w ustaleniu wymaganego zakresu dokumentów, dane osobowe powinny być adekwatne i zbierane w zakresie niezbędnym do realizacji ww. celów, stosownie do art. 5 ust. 1 lit. c RODO.

Rozporządzenie MNiSW przewiduje także wymagania w stosunku do systemu teleinformatycznego służącego do prowadzenia dokumentacji studiów. Niektóre z tych wymagań, określonych w § 17, pokrywają się ze standardami ochrony danych osobowych w zakresie technicznych środków ochrony – mianowicie system powinien zapewniać zabezpieczenie dokumentacji przed uszkodzeniem, utratą oraz nieuprawnionym dostępem, integralność treści dokumentacji i metadanych polegającą na zabezpieczeniu przed wprowadzaniem zmian, z wyjątkiem zmian wprowadzanych w ramach ustalonych i udokumentowanych procedur, stały dostęp do dokumentacji osobom do tego upoważnionym, uwierzytelnianie osób mających dostęp do dokumentacji oraz rejestrowanie dokonywanych przez te osoby zmian w dokumentacji. Dodatkowo rozporządzenie wskazuje, że zabezpieczenie dokumentacji przebiegu studiów

prowadzonej i przechowywanej w postaci elektronicznej polega w szczególności na: systematycznym dokonywaniu analizy zagrożeń; opracowaniu i stosowaniu procedur zabezpieczania dokumentacji i systemów jej przetwarzania, w tym procedur dostępu, tworzenia kopii zapasowych oraz przechowywania; stosowaniu środków bezpieczeństwa adekwatnych do zagrożeń; bieżącym kontrolowaniu funkcjonowania wszystkich organizacyjnych i techniczno-informatycznych sposobów zabezpieczenia, a także okresowym dokonywaniu oceny skuteczności tych sposobów; przygotowaniu i realizacji planów przechowywania dokumentacji w długim czasie, w tym jej przenoszenia na nowe informatyczne nośniki danych i do nowych formatów danych, jeżeli tego wymaga zapewnienie ciągłości dostępu do dokumentacji. Obowiązek systematycznej analizy zagrożeń i stosowania adekwatnych do nich środków bezpieczeństwa potwierdza ugruntowany pogląd, że zapewnianie bezpieczeństwa, w tym ochrony danych osobowych, jest procesem ciągłym, i jest zgodne z podstawowymi założeniami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych – podejścia opartego na ryzyku.

Przepis § 26 rozporządzenia MNiSW określa sposób zasady dokonywania zmian w dokumentach wydawanych przez uczelnię w przypadku zmiany imienia lub nazwiska studenta. Wiąże się to pośrednio z uprawnieniem do

sprostowania danych osobowych, o którym mowa w art. 16 RODO.

6. Podsumowanie

Stosowanie przepisów o ochronie danych osobowych już przed jej reformą oznaczało konieczność sięgnięcia nie tylko do uodo z 1997 r., ale również przepisów szczególnych, w przypadku szkolnictwa wyższego – przede wszystkim ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Po reformie ochrony danych osobowych wydaje się, że stało się to jednak bardziej skomplikowane. Po pierwsze, stosowanie ogólnego rozporządzenia może być wyzwaniem ze względu na specyficzny charakter tego aktu prawnego, który jest nietypowy, ponieważ zawiera liczne, jak na rozporządzenie, odesłania do prawa krajowego. Na przykładzie nowych przepisów o dokumentowaniu przebiegu studiów w artykule przedstawiono relacje przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych. Mimo, że przepisy o dokumentacji przebiegu studiów nie odnoszą się bezpośrednio do ochrony danych osobowych, w istotnej części pokrywają się z obowiązkami wynikającymi z zasad przetwarzania danych osobowych określonych w art. 5 RODO. Można do nich zaliczyć przede wszystkim przepisy wyznaczające zakres danych, czas

przechowywania dokumentów zawierających dane osobowe oraz określające zabezpieczenia systemu informatycznego. Jednocześnie nie wyczerpują one wszystkich zagadnień związanych z ochroną danych osobowych przetwarzanych w związku z dokumentacją przebiegu studiów, dlatego w tym zakresie konieczne jest sięgnięcie do przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Wymagają one decyzji administratora m.in. w zakresie wyboru technicznych i organizacyjnych środków służących zabezpieczeniu danych i obowiązku dokonania oceny ich skuteczności przez pryzmat ryzyka naruszenia praw i wolności osób, których dane dotyczą. Stosowaniu przepisów o ochronie danych osobowych nie sprzyja swoiste rozproszenie – wprowadzenie przepisów, odnoszących się do realizacji tego samego celu przetwarzania, w różnych aktach prawnych – co widać na przykładzie regulacji dotyczącej wypowiedzi akademickiej. Pojawiają się kolejne pytania – o relację przepisów udo z 2018 r., w której wprowadzono ograniczenia stosowania RODO w odniesieniu do wypowiedzi akademickiej, a przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w której uregulowano wyjątki dotyczące prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych. Po drugie, ustawodawca nie wprowadził niektórych spośród możliwych ograniczeń w stosowaniu ogólnego rozporządzenia – mowa o wyjątkach od skomplikowanych

przepisów dotyczących przekazywania danych do państw trzecich i organizacji międzynarodowych – a które ułatwiłyby stosowanie nowych przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wdrożenie celów tej reformy, związanych z rozwijaniem współpracy międzynarodowej.

Bibliografia:

Akty prawne:

Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. UE L 281 z 23.11.1995, s. 31)

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, s. 89)

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r. Nr 1861 ze zm.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych

osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, s. 1)

Traktat o Unii Europejskiej i Traktat funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersje skonsolidowane (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012)

Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1000)

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.)

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. Nr 1669 ze zm.)

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.)

Literatura:

Bielak-Jomaa E., Lubasz D. (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2017

Fajgielski P., *Kontrola przetwarzania i ochrony danych osobowych. Studium teoretyczno-prawne*, Lublin 2008

Fajgielski P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018

Fleszer D., *Dokumentacja przetwarzania danych osobowych*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2017, nr XVII

Lipowicz I., *Konstytucyjne podstawy ochrony danych osobowych*, [w:] Fajgielski P. (red.), *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, Lublin 2008

Sakowska-Baryła M. (red.), *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.

Sibiga G., *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzeni o ochronie danych – wybrane zagadnienia* [w:] G. Sibiga (red.), *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, Warszawa 2016

Orzeczenia:

Wyrok TSUE z 10 kwietnia 1984 r. w sprawie 14/84

Wyrok TSUE z 10 października 1973 r. w sprawie 34/73

Materiały legislacyjne:

Uzasadnienie z dnia 5 kwietnia 2018 r. do projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2446 [dostęp: 20.07.2019 r.]

Uzasadnienie z dnia 23 listopada 2018 r. do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050 [dostęp: 20.07.2019 r.]

Inne źródła:

Komunikat z dnia 5 maja 2015 r. Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy (COM(2015) 192 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>) [dostęp: 16.09.2018 r.]

Wykaz skrótów:

ogólne rozporządzenie o ochronie danych lub RODO - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, s. 1, ze zm.)

rozporządzenie MNiSW - rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r. Nr 1861 ze zm.)

rozporządzenie MNiSW – rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r. Nr 1861 ze zm.)

TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
uodo z 1997 r. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 922 ze zm.)

uodo z 2018 r. - ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1000 ze zm.)

ustawa - ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.)

ustawa dostosowująca - ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem

stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. z 2019 r. Nr 730)